

Kmetijstvo

Kmetijstvo je gospodarska panoga, ki se ukvarja s pridelavo hrane za ljudi in živali ter pridelavo rastlin kot surovin za industrijsko predelavo.

Kmetijske panoge: sadjarstvo, hmeljarstvo, gozdarstvo, vinogradništvo..., izražanje le teh na kartah poimenujemo kot **zemljiške kategorije**: sadovnjak, nasad hmelja, gozd...

Z zemljiškimi kategorijami označujemo tudi konkretno rabo tal.

V Sloveniji je 43% tal primernih za kmetovanje ali **agrikulturo**.

VPLIVI NA TO:

- naravni:
 - klimatski
 - voda
 - pomanjkanje rodovitne prsti
 - kamninska podlaga
 - relief
- družbeni
 - možnost strojne obdelave
 - kulturni
 - ekonomski
 - značajski
 - predznanje
- 1991 je bilo 64,4% kmetij na območju s težjimi pridelovalnimi pogoji
- obsežnejše obdelovalne površine: ravnine, kotline, širše doline
- max kmetijskih površin po občinah: MS, Ljutomer, Ormož, Ptuj, Črnomelj, Brežice, Sežana, Ilirska Bistrica, Obala

VZROKI ZA ZMANJŠEVANJE DELEŽA KMEČKEGA PREBIVALSTVA, DROBLJENJE POSESTI

- 1991 7,6%, 1800 okoli 80%
- deagrarizacija, nadpovprečno ostarelo kmečko prebivalstvo
- industrializacija, urbanizacija
- izrazito majhne in razdrobljene kmetije; drobljenje z dedovanjem, 3,2ha povprečna velikost, v EU 13,3ha, na Danskem 30ha
- manjših od 1ha je 28,4% kmetij, večjih od 10ha je 17,7%
- problem konkurenčnega pridelovanja hrane, ne moremo zagotoviti primernega dohodka in življenjske ravni
- max kmečkega prebivalstva: Goričko, osrednje Slovenske Gorice, Sotelsko 30-48%
- mehanizacija v kmetijstvu, zelena revolucija: gnojila, škropiva, hebridi
- poveča se % polkmetov: tisti, ki obdelujejo zemljo po službi, vikendaši: gozdne in vinorodne parcele

DROBLJENJE KMEČKIH POSESTI

- z izjemo posesti do 1ha se % ostalih zmanjšuje
- največ posesti v razmaku 1-5ha-35,4%, več kot 10ha 5% kmetij in 25% zemlje
- povprečna družinska kmetija 4,8 ha 1997
- 9% družinskih kmetij ima več kot 10ha veliko posest
- zahteva sodobnega sveta je več kot 10ha

KMETIJSKA PROIZVODNJA

- 70% živinoreja
- 20% poljedelstvo
- sadjarstvo
- vinogradništvo
- visok delež krmnih rastlin, malo pšenice
- več koruze za siliranje kot za zrnje

USMERJENOST KMETIJ

- kmetije v zasebni lasti so izrazito mešane s prevlado krmno-okopavinskega sistema

- v hribovitih predelih prevladuje usmerjenost v živinorejo: mesna, mlečna govedoreja
- prašičereja, perutninarstvo pretežno na družbenih farmah
- poljedelstvo na ravninah SV Slovenije
 - odmiranje polikulturenega kmetijstva
 - v ospredju je koruza
 - rastlinjaki z zelenjavo, jagodami, cvetjem
 - industrijska usmerjenost: sladkorna pesa, hmelj
- na gričevnatem svetu je predvsem sadjarstvo in vinogradništvo
- Savinjska dolina-hmeljarstvo
- povrtnine gojimo v primorju (ugodno podnebje) in v okolici večjih mest (bližina trga)
- stara čebelarska tradicija

SPREMINJANJE ZEMLJIŠKIH KATEGORIJ

- manj njiv in polje: ozelenjevanje, ogozdovanje, deagrarizacija, depopulacija
- s pozidavo letno izgubimo 400-500ha kmetijsko najugodnejših nižinskih zemljišč
- rahel vpad sadovnjakov zaradi opuščanja nekdanjih ekstenzivnih kmečkih sadovnjakov
- delež vinogradov, ribnikov, močvirij ostaja nespremenjen
- delež travnikov se veča
- delež pašnikov se manjša-ogozdovanje
- delež gozda se veča, 3. najbolj gozdnata pokrajina v Evropi
- raba tal:
 - 50% gozda
 - 30% travnikov
 - 10% njiv
 - 5% neizkoriščeno

UVOZ/ IZVOZ

- sami pridelamo 4/5 hrane
- **uvažamo**: pšenico, koruzo, močna krmila, južno sadje, zelenjavo, sladkor, olje
- **izvažamo**: meso, mleko, vino, hmelj

VINORODNI RAJONI

- SV, V in JZ
- **buket**-cvetlica vina-vtis ob vonjanju
- **provenienca**-izvor ali vinorodni okoliš

RIBIŠTVO

- sladkovodne ribe gojimo v ribogojnicah
- morske ribe: ribogojništvo v Izoli

GOZDARSTVO

- večanje deleža gozda
- večanje etata/ letni prirast, zaradi manjšega poseka
- energetski vir les zamenja kurilno olje, plin
- več naravnih rezervatov, kjer je sečnja prepovedana
- problem gozdih požarov

PROBLEMI V KMETIJSTVU

- **socialni prelog**: opuščanje obdelovalnih tal za daljše obdobje
- **ogozdovanje**: naravno zaraščanje kmetijskih površin
- ugodnost/neugodnost kmetijskih razmer za kmetijstvo (relief, politika)
- prilagajanje tržnim razmeram, novi izzivi: specializirano ali biološko kmetijstvo

POMEN SODOBNEGA KMETIJSTVA

- oblika rekreacije
- ohranja poselitev
- kulturna funkcija kmetijstva
- čustvena povezava z nekdanjim domom
- pridobivanje blagovnih znamk
- eksotično kmetijstvo: vzreja nojev, jelenov, šampinjonov
- dopolnilna dejavnost: predelava lesa, vzdrževanje cest

- turistične kmetije
- ekološko kmetovanje: kmetovanje z vzpostavitvijo ravnovesja med naravnimi razmerami in kmetijsko pridelavo in je hkrati prijazno do narave in okolja